

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра педагогіки

Затверджено

Проректор з наукової роботи та
інновацій

проф. Бояр А.О.

«23» 06 2016р.

Затверджено

Проректор науково-педагогічної
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С.В.

«23» 06 2016р.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

Підготовки

доктора філософії

Галузі знань

01 «Освіта»

Спеціальності

011 «Науки про освіту»

Програма навчальної дисципліни «Формування професійно-педагогічної культури вчителя» із галузі знань 01 Освіта, за спеціальністю 011 «Науки про освіту»

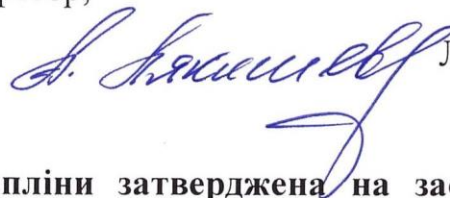
«_____» _____, 20__ р. – 7 с.

Розробник: Смолюк І.О., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,

декан педагогічного інституту

 Лякішева А.В.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 11 від 11.05 2016 р.

Завідувач кафедри: (проф. Смолюк І.О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного інституту

Протокол № 11 від 10.06 2016 р.

Голова методичної комісії

педагогічного інституту (доц. Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

Протокол № 10 від 15.06. 2016 р.

Програма навчальної дисципліни схвалена науковою радою університету

Протокол № 11 від 16.06. 2016 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії спеціальності 011 «Науки про освіту».

Предметом курсу є вивчення теоретико-методичних засад формування професійно-педагогічної культури вчителя як важливої особистісно-фахової характеристики сучасного вчителя на етапі його підготовки у вищій школі.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Формування професійно-педагогічної культури вчителя» передбачає тісні зв'язки з навчальними курсами: теорія та методологія педагогіки, педагогічне моделювання, формування професійної мобільності майбутнього педагога тощо.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

- 1. Теоретичні основи формування професійно-педагогічної культури вчителя**
- 2. Практико орієнтований підхід у формуванні професійно-педагогічної культури вчителя**

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою дисципліни «Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя» є поглиблення термінологічно-понятійного поля культури майбутнього вчителя загалом, і професійно-педагогічної зокрема у руслі практикоорієнтованості; програмно-змістового забезпечення процесу формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя сучасної школи.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя» є поглиблення знань здобувачів наукового ступеня доктора філософії щодо феноменології формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя сучасної школи, програмно-змістового забезпечення означеного процесу.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі наукового ступеня доктора філософії повинні

знати:

- категоріальний аналіз феномена «професійно-педагогічна культура вчителя початкових класів»;
- особливості змісту і методу пізнання професійно-педагогічної культури вчителя в контексті практико-орієнтованого підходу;
- методологічні принципи гуманітарного пізнання;
- педагогічні умови формування професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи

вміти:

- демонструвати знання щодо культуровідповідності як нового етапу розвитку теорії і практики сучасної освіти;
- оволодіти термінологією понятійного поля культури вчителя загалом, і професійно-педагогічної зокрема у руслі практикоорієнтованості;
- визначати і застосовувати програмно-змістове забезпечення процесу формування професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи;
- інтерпретувати об'єктивні передумови формування професійно-педагогічної культури вчителя, зокрема початкової школи, у навчальному процесі ВНЗ;

- формувати професійно-освітні цілі стратегічного і тактичного рівнів щодо спрямованості вчителя на виховання суб'єктів культури миру, носіїв загальнолюдських культурних цінностей.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Теоретичні основи формування професійно-педагогічної культури вчителя

Тема 1. Культуровідповідність як новий етап розвитку теорії і практики сучасної освіти

Гене́за культу́ровідповідності. Культурно-гуманістичні функції освіти. Основні принципи системи освіти культури нового часу. Головне завдання сучасної освіти – сприяння культурній ідентичності особистості.

Тема 2. Феномен «культура вчителя» у науково-педагогічних дослідженнях

Аналіз поняття «культура вчителя» в соціально-історичному, соціально-педагогічному, психолого-педагогічному аспектах. Проблема формування методичної культури майбутніх учителів (І.Артемьєва). Процес становлення екологічної культури особистості майбутнього педагога (Т.Анісімова). Трактування професійно-педагогічної культури (Т.Гулієва), методологічної культури (М.Дубова) вчителя. Дослідження розвитку особистості майбутнього вчителя як суб'єкта педагогічної культури (І.Золкіна).

Тема 3. Професійно-педагогічна культура вчителя початкової школи як категорія педагогіки

Категоріальний аналіз феномена «професійно-педагогічна культура вчителя початкових класів». Поняття «загальна культура», «педагогічна культура», «професійна культура». Методологічні засади дослідження професійно-педагогічної культури вчителя початкової школи. Професійно-педагогічна культура вчителя у контексті категорій якості і кількості. Професійно-педагогічна культура вчителя у категоріях сутності та існування. Професійно-педагогічна культура вчителя у суб'єкт - об'єктному вимірі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Практико орієнтований підхід у формуванні професійно-педагогічної культури вчителя

Тема 4. Сутність практико орієнтованого підходу як методологічного принципу гуманітарного пізнання

Наукова концепція практик як принципу пізнання соціальних явищ (І.Хайдеггер). Складові гуманітарного пізнання за концепцією практико-орієнтованого підходу. Рефлексія практик як спосіб осмислення соціуму, гармонізації індивідуального і соціального життя.

Тема 5. Особливості змісту і методу пізнання професійно-педагогічної культури вчителя у контексті практико орієнтованого підходу

Специфіка феномену професійно-педагогічної культури вчителя. Зміст практико-орієнтованого підходу в контексті пізнання професійно-педагогічної культури вчителя. Сутність і особливості гуманітарного пізнання. Мова культури – універсальна форма осмислення реальності.

Тема 6. Педагогічні умови формування професійно-педагогічної культури вчителя на засадах практико орієнтованого підходу

Педагогічний процес освітньої установи, зміст навчання і способи взаємодії студентів і викладачів як особливе культурно-освітнє середовище. Механізми становлення особистості як професіонала за концепцією О.Саннікової. Педагогічні умови формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів початкової школи: відображення у змісті навчальних предметів цієї культури як історично, соціально і суб'єктно-персоніфікованого феномена; використання у навчальному процесі пізнавальних ситуацій, що спонукають майбутніх учителів до усвідомлення цілей, змісту і засобів професійної діяльності крізь призму культурної відповідності історичним і соціальним обставинам; упровадження інтерактивних форм навчання, що забезпечують набуття майбутніми вчителями досвіду пізнання і критичного осмислення практики навчання і виховання учнів за відповідними культурними зразками і нормами професійної діяльності.

Тема 7. Технологія формування професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя початкової школи на засадах практико орієнтованого підходу

Сутність і складові педагогічної технології «Школа для життя “через життя”» Ж-О. Декролі; «Школа успіху і радості» С.Френе; «Будинок вільної дитини» М.Монтессорі; зміст та складові педагогічної технології Ш.Амонашвілі, «Школа 2100». Пізнавальні ситуації з визначення понять. Пізнавальні ситуації з формулюванням узагальнення. Пізнавальні ситуації з визначення причинно-наслідкових відношень між виявленими феноменами. Пізнавальні ситуації з чіткості формулювання проблемних запитань. Пізнавальні ситуації на усвідомлення відношення “частина-ціле”. Пізнавальні ситуації на усвідомлення взаємообумовленості і взаємозалежності цілей і засобів. Пізнавальні ситуації на бачення альтернатив. Ситуації на аналіз цінностей. Ситуації на врахування різних поглядів.

3. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ – залік

4. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ:

- 1) *поточний контроль* (поточне опитування на лекціях, практичних заняттях);
- 2) *періодичний та проміжний контроль* після змістового модуля (модульна контрольна робота: тестові, творчі завдання);
- 3) *підсумковий контроль* (проводиться після вивчення курсу у формі заліку).

5. Список джерел

1. Аванесова Г. А. и др. Морфология культуры. Структура и динамика. / Г. А. Аванесова. – М.: Наука, 1994. – 415 с.
2. Актуальные проблемы культуры XX в. / Под ред. В. И. Добрынина. – М., 1993. – 190 с.
3. Алексеев А. П. Познание через действие. Фрагменты экспериментальной социологии. / А. П. Алексеев. – М.: Наука, 1993. – 236 с.
4. Амонашвили Ш. А. Гуманно-личностный подход к детям. / Амонашвили Ш. А. – М.: Изд-во Института практической психологии, 1998. – 544 с.
5. Андрущенко В.П. Модернізація освіти: політика і практика // Педагогіка і психологія. / В. П. Андрущенко. – 2002. – №3. – С. 12–15.

6. Анисимов О.С. Методологическая культура педагогической деятельности и мышления. / О. С. Анисимов. – М.: Экономика, 1991. – 416 с.
7. Антонова О. Є. Формування у майбутніх учителів базових знань з педагогіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О. Є. Антонова / Житомирський педагогічний університет ім. І.Франка. – Житомир, 2000. – 20 с.
8. Арнольдов А. И. Человек и мир культуры. / А. И. Арнольдов– М.: Наука, 1992. – 237 с.
9. Артемьева И. Н. Формирование методической культуры будущих учителей начальных классов в контексте вузовской подготовки: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.08. – дошкольная педагогика / И. Н.Артемьева. – М., РГБ, 2004. – 17 с.
10. Асмолов А. Г. Культурно-историческая психология и конструирование миров. / А. Г. Асмолов. – М.: Воронеж, 1996. – 768 с.
11. Асташова Н. А. Аксиологическое образование современного учителя: методология, концепция, модели и технология развития: автореф. дис. на соискание науч. степени док. пед. наук: 13.00.01. – общая педагогика и история педагогики / Н. А. Асташова. – Брянск, 2001. – 51 с.
12. Барabanщиков А. В. Проблемы педагогической культуры преподавателей вузов (к вопросу о сущности педагогической культуры) / А. В. Барabanщиков // Советская педагогика, 1981. – №1. – С.71-78.
13. Барбина Е. С. Формирование педагогического мастерства учителя в системе непрерывного педагогического образования: Монография. / Е. С. Барбина. – К.: Вища школа, 1998. – 153 с.
14. Бахтин М. М. Философская культура XX века. / М. М. Бахтин. – СПб., 1991. – Вып. 1. – 128 с.
15. Беляева А. П. Интегративно-модульная педагогическая система профессионального образования. / А. П. Беляева.– СПб: Радом, 1997. – 226 с.
16. Бенин В. Л. Педагогическая культура: философско-социологический анализ. / В. Л. Бенин - Уфа: Изд-во Башкир. гос. пед. ин-т, 1998.- 223 с.
17. Библер В. С. Нравственность. Культура. Современность. / В. С. Библер. – М.: Мысль, 1990. – 320 с.
18. Васильева М. П. Формування комунікативних умінь як компонента педагогічної культури майбутнього вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти / М. П. Васильева / Харківський державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди – Харків, 1996. – 16 с.
19. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: Контекстный подход. / А. А. Вербицкий– М.: Высшая школа, 1991. – 206 с.
20. Выготский Л. С. Психология развития как феномен культуры. Избр. псих. труды / Под ред. М. Г. Ярошевского. М.: Институт практ. психол. – Воронеж.: МОДЭК, 1996. – 510 с.
21. Гайсина Г. И. Культурологический подход в теории и практике педагогического образования: автореф. дис. на соискание науч. степени док. филол. наук: 09.00.13. – философская антропология и философия культуры / Г. И. Гайсина– М., 2002. – 37 с.

22. Газман О. С. Базовая культура и самоопределение личности / О. С. Газман // Базовая культура личности: теоретические и методические проблемы. Сб. науч. трудов. – М., 1989. – С.5-11.
23. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика початкової освіти / В. М. Гриньова / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. — К., 2001. — 45 с.
24. Дубова М. В. Дидактический аспект формирования методологической культуры студентов - будущих учителей: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.01. – загальна педагогіка та історія педагогіки / М. В. Дубова– М., РГБ, 2004. – 22 с.
25. Иванова Т. В. Культурологический подход в формирование общей культуры студентов – будущих учителей: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.01. – общая педагогика и история педагогики / Т. В. Иванова - М., РГБ, 2003.- 21 с.
26. Ильин Г. Л. Образование и культура. / Г. Л. Ильин – М.: Пресс, 1992. – 168 с.
27. Карпова Э. Э. Категория качества в теории и практике подготовки учителя к профессиональной деятельности: автореф. дис. на соискание науч. степени док. пед. наук: 13.00.01. – общая педагогика и история педагогики / Э. Э. Карпова– М., РГБ, 1993.– 36 с.
28. Комарова І. І. Формування у майбутніх учителів культури педагогічного спілкування. Дис. канд.пед.наук.: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / І. І. Комарова/ Тернопільський держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка – Тернопіль, 2000. – 189 с.
29. Коненкова Л. П. Основы мультикультуральной подготовки будущих учителей начальных классов: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.08 / Коненкова Л. П. – М., 2004. – 20 с.
30. Конышева Т. Ф. Социально-философские основания культуры человека: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филос. наук: 09.00.11. – социальная философия / Т. Ф. Конышева– Омск, 2004. – 17 с.
31. Пальшкова І. О. Методологічні засади формування професійно-педагогічної діяльності у майбутніх педагогів / І. О. Пальшкова // Педагогіка вищої та середньої школи / Збірник наукових праць (спеціальний випуск).– Вип. 6.– Кривий Ріг: КДПУ, 2003. – С.82-83.
32. Пальшкова І. О. Особливості застосування системного підходу до аналізу професійно-педагогічної діяльності / І. О. Пальшкова // Науковий вісник ПДПУ ім.К.Д.Ушинського. – Вип. 7-8.– Одеса, 2003.– С.118-127.
33. Пальшкова І. О. Організація педагогічного керівництва формуванням професійно-педагогічної культури майбутнього педагога в період педагогічної практики / І. О. Пальшкова // Наука і освіта.– № 1.– Одеса, 2004. – С.109-113.
34. Пальшкова І. О. Педагогічна практика у формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх педагогів / І. О. Пальшкова // Наука і освіта.– № 6-7.– Одеса, 2004.– С.209-212.
35. Пальшкова І. О. Методика формування професійно-педагогічної культури майбутніх вчителів початкових класів: Програма спецкурсу. / І. О. Пальшкова– Одеса: СМІЛ, 2006. – 36с.